

ANALIZA O UKLJUČIVANJU MLADIH U RAD I AKTIVNOSTI NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA

Beograd, maj 2019. godine





Sadržaj

I Uvod 3

II Opšti pregled 5

III Učešće mladih u izborima za članove nacionalnih saveta
nacionalnih manjina 8

III.1. Starosna struktura kandidata za članove nacionalnih save-
ta nacionalnih manjina 8

III.2. Polna i starosna struktura članova nacionalnih saveta 11

IV Učešće mladih u upravljanju i radu odbora i radnih tela nacio-
nalnih saveta 13

V. Vidljivost aktivnosti nacionalnih saveta u koje su uključeni
mladi 21

V.1. Internet prezentacije i društvene mreže 21

V.2. Štampani mediji 26

VI. Zaključak 29

Napomena:

Napomena: Analizu je izradio ekspertski tim Centra za slobodne izbore i demokratiju, u okviru projekta „Ka većem uključivanju mladih u rad nacionalnih saveta nacionalnih manjina“, koji podržava Misija OEBS-a u Srbiji.

Stavovi izrečeni u analizi pripadaju isključivo autorima i ne predstavljaju nužno zvaničan stav Misije OEBS-a u Srbiji.



I Uvod

Analiza koja je pred Vama nastala je kao jedan od rezultata projekta „**Ka većem uključivanju mladih u rad nacionalnih saveta nacionalnih manjina**“, koji CeSID sprovodi uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji, u periodu od maja do septembra 2019. godine. Opšti cilj projekta je da podigne i osnaži kapacitete nacionalnih saveta u procesima efektivnijeg planiranja, osmišljavanja i primene projekata i aktivnosti koji se bave mladima i njihovim potrebama.

Analiza je kreirana sa ciljem identifikovanja trenutne situacije i seta aktivnosti koje nacionalni saveti sprovode kako bi uključili mlade u svoj rad, odnosno sa ciljem da mapira promene koje su se dogodile od konstituisanja novih saziva ovih tela, nakon izbora održanih u novembru 2018. Dokument je izrađen na osnovu analize sadržaja dostupnih na zvaničnim internet stranama i nalozima na društvenim mrežama i na osnovu akata (statuti, strategije itd.) nacionalnih saveta koji su javno dostupni. Ovde je posebno važno imati na umu da još uvek nije ostvarena puna i potpuna vidljivost rada velikog broja nacionalnih saveta – tako neki od saveta još uvek nemaju zvaničnu stranicu, ili ako je imaju često su sa nepotpunim i neažuriranim podacima, a nemaju ni naloge na društvenim mrežama, što značajno otežava informisanje javnosti o svojim aktivnostima. Ipak, metodologija ovog dokumenta, koja podrazumeva analizu javno dostupnih sadržaja, odabrana je upravo **kako bi se na realan način procenila vidljivost rada saveta u javnosti**, te da bi se na bolji način razumelo na koje je načine moguće unaprediti ovo pitanje. Ovo je posebno važno imajući u vidu potrebu da se pripadnici nacionalnih manjina adekvatno informišu o radu svojih manjinskih samouprava.

Kao polazna osnova je korišćeno istraživanje „Uključivanje omladinskih perspektiva i potreba mladih u rad nacionalnih saveta nacionalnih man-

jina“¹, Komiteta pravnika za ljudska prava uz podršku Misije OEBS-a. U istraživanju su na sistematičan način objedinjeni dostupni podaci i relevantne informacije o potrebama mladih pripadnika nacionalnih manjina u oblastima za koje su nadležni nacionalni saveti. Nalazi su između ostalog pokazali da mladi pripadnici nacionalnih manjina imaju drugačije potrebe, probleme i očekivanja u odnosu na ostatak nacionalne zajednice kojoj pripadaju. Šta više, analiza ukazuje i na potrebu za različitim pristupom rada kada je u pitanju ova podgrupa, uzimajući u obzir brojne društvene i druge faktore.

Analiza CeSID-a nastoji da odgovori na pitanja **da li su i u kojoj meri mladi pripadnici nacionalnih manjina prepoznati kroz aktivnosti nacionalnih saveta, koji su koraci već preduzeti, a koje bi trebalo preduzeti.**

¹ Publikacija „Uključivanje omladinskih perspektiva i potreba mladih u rad nacionalnih saveta nacionalnih manjina“: <http://www.yucom.org.rs/ukljucivanje-omladinskih-perspektiva-i-potreba-mladih-u-rad-nacionalnih-saveta-nacionalnih-manjina/>



II Opšti pregled

Republika Srbija je višenacionalna, multikulturalna država, u kojoj uz većinski srpski narod, žive i pripadnici velikog broja nacionalnih manjina i različitih religijskih i jezičkih grupa, koje se među sobom razlikuju po brojnosti, prostornom razmeštaju, etničkim, religijskim, jezičkim, kulturnim, obrazovnim, običajnim i drugim osobenostima.

Centar za slobodne izbore i demokratiju je predstavio u analizi starosnu strukturu kandidata na izbornim listama, starosnu i polnu strukturu pripadnika nacionalnih manjina koje imaju svoje nacionalne savete, kao i članova nacionalnih saveta. Obuhvaćene su grupe koje Zakon o mladima² prepoznaje kao mlade starosti od **15 do 30 godina**, kao i grupa starosti od **30 do 35** godine. U Republici Srbiji je starosna struktura stanovništva visoka, te se zbog tih razloga u analizi našla grupa starosti koju Zakon o mladima ne obuhvata.

U cilju sagledavanja šire slike o uključivanju mladih u rad i aktivnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina potrebno je uzeti u obzir i **starosnu strukturu nacionalnih manjina**, koja na određeni način utiče i na mogućnosti da mladi pripadnici nacionalnih manjina proaktivnije deluju.

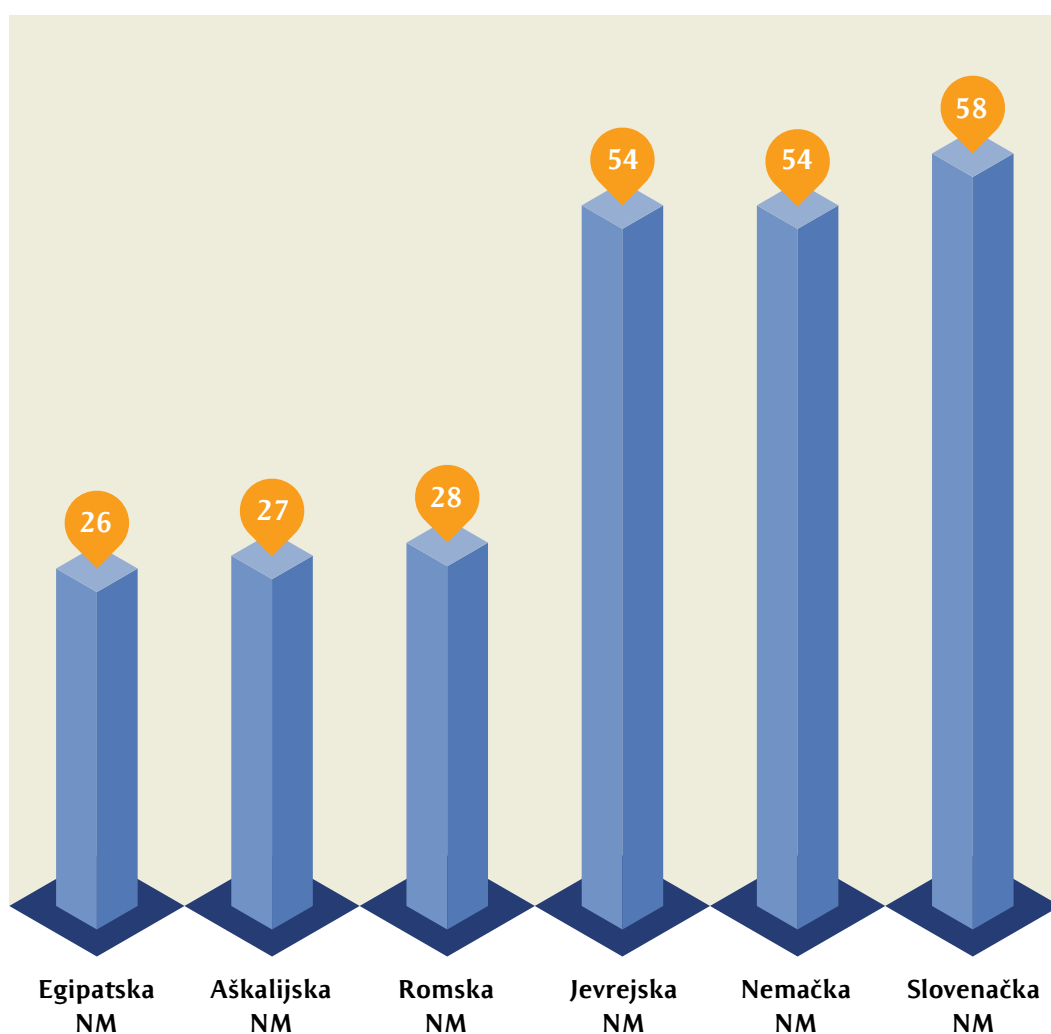
Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku prosečna starost pripadnika nacionalnih manjina koji imaju nacionalne savete je 45 godina.³ Najmlađu populaciju imaju pripadnici egipatske (prosečna starost **26** godina), aškalijske (prosečna starost **27** godina) i romske (prosečna starost **28** godina) nacionalne manjine, dok pripadnici slove-

² Zakon o mladima: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_mladima.html

³ U obzir nije uzeta poljska nacionalna manjina jer podatak nije dostupan

načke (prosečna starost 58 godina), jevrejske (prosečna starost 54 godine) i nemačke (prosečna starost 54 godine) imaju najstariju populaciju (videti grafikon koji sledi).

Grafikon 1 – Tri najmlađe i tri najstarije nacionalne manjine (po podacima RZS, prosečna starost)



Detaljan pregled prosečnih starosti i polne strukture za sve nacionalne savete nacionalnih manjina dat je u tabeli koja sledi.

Tabela 1 – Pregled prosečne starosti i polne strukture za sve nacionalne savete nacionalnih manjina

Nacionalni savet	Broj pripadnika/ca	Prosečna starost	Polna struktura	
			Muškarci	Žene
Albanci	5 809 (0,08%)*	38	58%	42%
Aškalijske	997 (0,01%)	27	50%	50%
Bošnjaci	145 278 (2,02%)	34	51%	49%
Bugari	18 543 (0,26%)	51	54%	46%
Bunjevci	16 706 (0,23%)	49	47%	53%
Vlasi	35 330 (0,49%)	51	50%	50%
Grci	725 (0,01%)	45	56%	44%
Egipćani	1 834 (0,03%)	26	54%	46%
Jevreji	787 (0,01%)	54	44%	56%
Mađari	253 899 (3,53%)	45	47%	53%
Makedonci	22 755 (0,32%)	52	44%	56%
Nemci	4 064 (0,06%)	54	47%	53%
Poljaci	741 (0,01%)	/	25%	75%
Romi	147 604 (2,05%)	28	51%	49%
Rumuni	29 332 (0,41%)	45	47%	53%
Rusini	14 246 (0,20%)	45	49%	51%
Rusi	3 247 (0,05%)	45	29%	71%
Slovaci	52 750 (0,73%)	44	48%	52%
Slovenci	4 033 (0,06%)	58	42%	58%
Ukrajinci	4 903 (0,07%)	45	43%	57%
Hrvati	57 900 (0,81%)	51	41%	59%
Crnogorci	38 527 (0,54%)	47	55%	45%
Česi	1 824 (0,03%)	50	47%	53%

*Nepotpun obuhvat zbog bojkota popisa pripadnika albanske nacionalne manjine

III Učešće mladih u izborima za članove nacionalnih saveta nacionalnih manjina

III.1. Starosna struktura kandidata za članove nacionalnih saveta nacionalnih manjina

Izbori za članove nacionalnih saveta nacionalnih manjina koji su održani 4. novembra 2018. omogućili su da pripadnici **22 manjinske zajednice⁴** biraju svoje predstavnike i da, po završetku izbornog procesa, **izabrani članovi konstituišu nacionalne savete**. Izvršni odbor Saveza jevrejskih opština Srbije prema odredbama Zakona o nacionalnim savezima nacionalnih manjina vrši funkciju nacionalnog saveta, ali se njegovi članovi ne biraju na izborima za članove nacionalnih saveta, već u skladu sa unutrašnjim procedurama samog Saveza⁵.

Na **neposrednim izborima članove nacionalnih saveta birali su pripadnici 18 nacionalnih manjina**, dok su članovi za **4 nacionalna saveta izabrani na elektorskim skupštinama**. Ukupno je za neposredne

⁴ Albanci, Aškalije, Bošnjaci, Bugari, Bunjevci, Vlasi, Grci, Egipćani, Mađari, Makedonci, Nemci, Poljaci, Romi, Rumuni, Rusini, Rusi, Slovaci, Slovenci, Ukrajinci, Hrvati, Crnogorci i Česi

⁵ Predsednik Saveza jevrejskih opština bira se na izbornoj skupštini Saveza tajnim glasanjem. Delegati se opredeljuju prema izbornoj listi na kojoj bi trebalo da se nalaze najmanje dva kandidata, koji prilikom kandidature predaju i svoj program rada za mandatni period za koji se vrši izbor.

Za detaljni opis izbora, funkcionisanja i nadležnosti organa Saveza jevrejskih opština videti: <https://www.savezjos.org/sr/strana/o-nama/organi>

izbore proglašeno **58 izbornih lista, od kojih je samo jedna izborna lista - MLADI IMAJU PREDNOST, za izbor članova Nacionalnog saveta rusinske nacionalne manjine, bila izborna lista koja je, makar deklarativno, u svom nazivu prepoznala mlade.**

Osim toga, na izborima su učestvovala i izborne liste koje su kandidovale **veći broj mladih kandidata** za članove nacionalnih saveta:

- Na dve izborne liste albanske nacionalne manjine prosečna starost kandidata bila do 35 godina. To su izborne liste: Alternativa za promene (prosečna starost kandidata **29 godina**) i Pokret za reforme (prosečna starost **31 godina**).
- Na izbornoj listi Stari dedo za izbore za članove Nacionalnog saveta bošnjačke nacionalne manjine prosečna starost kandidata bila je **32 godine**.
- Za članove Nacionalnog saveta rusinske nacionalne manjine kandidati sa tri izborne liste imali su prosečnu starost do 35 godina. U pitanju su liste: Za Rusine (prosečna starost **35 godina**), Rusinska budućnost (prosečna starost **26 godina**) i Mladi imaju prednost (prosečna starost **34 godine**).

Prosečna starost kandidata sa izbornih lista za članove svakog nacionalnih saveta premašuje 35 godina. Najmlađe kandidate imale su izborne liste za članove Nacionalnog saveta albanske nacionalne manjine, sa prosečnom starošću od 36 godina, dok su najstariji kandidati bili na izbornim listama za članove Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine i Nacionalnog saveta nemačke nacionalne manjine, sa prosečnom starošću od 56 godina.

Sveukupno gledano, prosečna starost kandidata na izborima za članove nacionalnih saveta iznosila je 48 godina – videti tabelu koja sledi.

Tabela 2 – Prosečna starost kandidata na izbornim listama na izborima za članove NSNM, održanih 2018.

Nacionalni savet	Prosečna starost kandidata na izbornim listama
Nacionalni savet albanske nacionalne manjine	36 godina
Nacionalni savet aškalijske nacionalne manjine	41 godina
Nacionalni savet bošnjačke nacionalne manjine	41 godina
Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine	49 godina
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine	56 godina
Nacionalni savet vlaške nacionalne manjine	52 godina
Nacionalni savet grčke nacionalne manjine	53 godina
Nacionalni savet egipatske nacionalne manjine	40 godina
Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine	48 godina
Nacionalni savet makedonske nacionalne manjine	55 godina
Nacionalni savet nemačke nacionalne manjine	56 godina
Nacionalni savet poljske nacionalne manjine	53 godina
Nacionalni savet romske nacionalne manjine	43 godina
Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine	49 godina
Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine	40 godina
Nacionalni savet ruske nacionalne manjine	50 godina
Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine	46 godina
Nacionalni savet slovenačke nacionalne manjine	53 godina
Nacionalni savet ukrajinske nacionalne manjine	46 godina
Nacionalni savet hrvatske nacionalne manjine	47 godina
Nacionalni savet crnogorske nacionalne manjine	45 godina
Nacionalni savet češke nacionalne manjine	48 godina

III.2. Polna i starosna struktura članova nacionalnih saveta

Upoređujući podatke o prosečnoj starosti kandidata na izbornim listama i prosečnoj starosti izabranih članova nacionalnih saveta, može se zaključiti da je u 7 saveta **prosečna starost članova veća nego prosečna starost kandidata na izborima**, u 8 saveta je ista, dok je u 7 saveta **prosečna starost članova saveta manja nego što je bila prosečna starost kandidata na izborima**. Ukupna prosečna starost članova svih nacionalnih saveta ista je kao i prosečna starost svih kandidata za članove nacionalnih saveta i iznosi **48 godina**.



Tabela 3 – Polna i starosna struktura članova nacionalnih saveta nakon izbora održanih 2018.

Nacionalni savet	Broj članova	Polna struktura članova saveta		Prosečna starost članova saveta	Članovi saveta koji imaju 18 – 30 godina	Polna struktura (18-30 godina)		Članovi saveta koji imaju 30 – 35 godina	Polna struktura (30-35 godina)	
		M	Ž			M	Ž		M	Ž
Albanci	15	11	4	37	4	1	3	6	6	-
Aškalije	15	9	6	37	6	3	3	1	1	-
Bošnjaci	35	24	11	48	1	-	1	4	2	2
Bugari	19	14	5	50	-	-	-	-	-	-
Bunjevci	19	12	7	55	-	-	-	-	-	-
Vlasi	23	14	9	51	2	1	1	1	-	1
Grci	15	10	5	53	-	-	-	2	1	1
Egipćani	15	10	5	38	6	2	4	1	1	-
Mađari	35	18	17	44	4	1	3	2	-	2
Makedonci	23	16	7	55	-	-	-	1	1	-
Nemci	15	10	5	52	-	-	-	1	-	1
Poljaci	15	9	6	53	-	-	-	1	-	1
Romi	35	24	11	40	4	2	2	6	4	2
Rumuni	23	15	8	49	1	-	1	2	2	-
Rusini	19	14	5	44	3	2	1	3	2	1
Rusi	15	9	6	50	-	-	-	1	1	-
Slovaci	29	19	10	47	1	-	1	4	3	1
Slovinci	15	7	8	53	-	-	-	1	-	1
Ukrajinci	15	12	3	49	1	1	-	2	1	1
Hrvati	29	19	10	47	2	-	2	2	2	-
Crnogorci	23	16	7	45	3	2	1	4	3	1
Česi	15	9	6	49	-	-	-	1	-	1

IV Učešće mladih u upravljanju i radu odbora i radnih tela nacionalnih saveta

Odredbama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina propisano je da nacionalni savet ima **predsednika, izvršni odbor, odbore za obrazovanje, kulturu, obaveštavanje i službenu upotrebu jezika i pisma**, a statutom nacionalnog saveta uređuju se ovlašćenja, postupak izbora i razrešenja, broj članova i mandat odbora i drugih radnih tela nacionalnog saveta.

Prosečna starost predsednika nacionalnih saveta je 52,5 godina. Dva predsednika nacionalnih saveta imaju 35 godina i oni su najmlađi predsednici nacionalnih saveta⁶. Između 35 i 45 godina ima šest predsednika saveta⁷, između 45 i 55 godina ima sedam predsednika⁸, između 55 i 65 godina ima šest predsednika⁹, dok više od 65 godina ima predsednik jednog nacionalna saveta¹⁰.

Prema podacima sa sajtova nacionalnih saveta nacionalnih manjina ili internet portala, može se zaključiti da **neki od mladih članova nacionalnih saveta učestvuju u rukovođenju savetima ili u radu odbora**

⁶ Predsednici nacionalnih saveta albanske i egipatske nacionalne manjine.

⁷ Predsednici nacionalnih saveta bugarske, vlaške, poljske, romske, nemačke i hrvatske nacionalne manjine.

⁸ Predsednici nacionalnih saveta aškalijske, bunjevačke, grčke, makedonske, ruske, slovačke i ukrajinske nacionalne manjine.

⁹ Predsednici nacionalnih saveta bošnjačke, mađarske, rumunske, rusinske, crnogorske i češke nacionalne manjine.

¹⁰ Predsednik Nacionalnog saveta slovenačke nacionalne manjine.

i drugih radnih ili konsultativnih tela saveta.¹¹ Tako se, na primer, u Izvršnom odboru Nacionalnog saveta bošnjačke nacionalne manjine nalazi jedna osoba starosti do 30 godina, kao i jedna starosti do 35 godina¹². U slučaju vlaške nacionalne manjine, na čelu Konsultativnog radnog tela za privredu i ekonomski razvoj nalazi se osoba starosti do 30 godina¹³, dok se u mađarskom nacionalnom savetu u odborima za kulturu i obrazovanje nalaze četiri osobe starosti do 35 godina¹⁴. **Kao primer dobre prakse, važno je navesti da je, prema dostupnim podacima nakon poslednjih izbora, Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine jedini obrazovao radno telo koje se bavi mladima.**

U tabelama koje slede predstavljeno je učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima nacionalnih saveta.

¹¹ Ova analiza izvedena je ukrštanjem podataka o članovima nacionalnih saveta (prema podacima Republičke izborne komisije i prema odlukama o dodeli mandata), sa javno dostupnim podacima o članstvu u rukovodstvu/ radnim telima/ odborima nacionalnih saveta.

¹² Sastav izvršnog odbora Nacionalnog saveta bošnjačke nacionalne manjine: <https://www.bnv.org.rs/izvrsniodbor.php>

¹³ Podaci o rukovodstvu Nacionalnog saveta vlaške nacionalne manjine: <http://nacionalnisavetvlaha.rs/%D1%80%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE/>

¹⁴ Sastav odbora za kulturu Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine: <http://www.mnt.org.rs/rolunk/kulturalis-bizottsag>

Tabela 4 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta albanske nacionalne manjine

Nacionalni savet albanske nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Rukovodstvo saveta		Predsednik saveta
Izvršni odbor	Član IO	Član IO

Tabela 5 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta bošnjačke nacionalne manjine

Nacionalni savet bošnjačke nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Izvršni odbor	Član IO	Član IO
Odbor za kontrolu i nadzor ostvarivanja prava Bošnjaka		Predsednik Odbora

Tabela 6 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta vlaške nacionalne manjine

Nacionalni savet vlaške nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Konsultativno radno telo za privredu i ekonomski razvoj	Predsednik Konsultativnog tela	

Tabela 7 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine

Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Odbor za kulturu	Predsednik Odbora; Član Odbora	
Odbor za obrazovanje	Predsednik Odbora	Član Odbora

Tabela 8 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta nemačke nacionalne manjine

Nacionalni savet nemačke nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Rukovodstvo Saveta		Potpredsednik Saveta i član Odbora za obrazovanje

Tabela 9 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine

Nacionalni savet romske nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Rukovodstvo saveta	Potpredsednik saveta	Generalni sekretar
Odbor za obrazovanje		Predsednik Odbora; Član Odbora
Odbor za službenu upotrebu jezika i pisma	Član odbora	Predsednik Odbora
Odbor za obaveštavanje		Predsednik Odbora
Odbor za kulturu		Član Odbora

Tabela 10 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta rusinske nacionalne manjine

Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Izvršni odbor	2 člana IO	
Odbor za informisanje		Član Odbora
Odbor za obrazovanje		Član odbora
Radno telo za mlade	Član Radnog tela	
Radno telo Projektni biro		Predsednik Radnog tela

Tabela 11 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta ruske nacionalne manjine

Nacionalni savet ruske nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Izvršni odbor		Član IO

Tabela 12 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Izvršni odbor		Predsednik IO; Potpredsednik IO
Odbor za kulturu	Član Odbora	Član Odbora
Odbor za službenu upotrebu jezika i pisma		Predsednik Odbora

Tabela 13 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta ukrajinske nacionalne manjine

Nacionalni savet ukrajinske nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Odbor za obaveštavanje	Predsednik Odbora	

Tabela 14 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta hrvatske nacionalne manjine

Nacionalni savet hrvatske nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Izvršni odbor		Član IO zadužen za informisanje

Tabela 15 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta crnogorske nacionalne manjine

Nacionalni savet crnogorske nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Rukovodstvo saveta	Potpredsednik saveta	
Izvršni odbor		Predsednik IO; 3 člana IO

Tabela 16 – Učešće pripadnika nacionalnih manjina starosti od 18 do 30, odnosno od 30 do 35 godina u organima, odnosno odborima i radnim telima Nacionalnog saveta češke nacionalne manjine

Nacionalni savet češke nacionalne manjine		
	18-30 godina	30-35 godina
Izvršni odbor		Član IO i predsednik Odbora za obrazovanje

Svega nekoliko nacionalnih saveta, kao što su Nacionalni savet albanske nacionalne manjine, u kome 67% članstva čine predstavnici do 35 godina, ili nacionalni saveti aškalijske i egipatske nacionalne manjine u kojima je taj udeo po 47%, može se pohvaliti visokom zastupljenošću mladih u svom članstvu. Čak ni nacionalni saveti koji predstavljaju mnogobrojne nacionalne manjine, koji imaju po 35, odnosno 29 članova¹⁵ (sa izuzetkom Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine, u kome je 29% članova starosti do 35 godina), ne mogu se smatrati savecima koji imaju značajan udeo mladih u svom članstvu: mađarski i slovački nacionalni savet imaju po 17% članova do 35 godina u svom članstvu, a bošnjački i hrvatski nacionalni savet po 14%. Prethodno predstavljena tabela (Tabela 3 – Polna i starosna struktura članova nacionalnih saveta nakon izbora 2018.) upravo govori u prilog zaključku da **je opšteprisutna neadekvatna zastupljenost mladih u članstvu nacionalnih saveta**. Iako slabo učešće mladih u članstvu nacionalnih saveta može biti posledica brojnih faktora (kao što su objektivne političke i društvene prilike unutar samih nacionalnih zajednica i/ili (ne)zainteresovanost mladih za učešće u političkom životu), ne sme se zanemariti izuzetno značajna uloga koju mladi mogu imati u definisanju, dizajniranju, ali i implementaciji strateških dokumenata nacionalnih saveta koji ih predstavljaju. Kada se tome pridodaju i nalazi iz tabela koje predstavljaju učešće mladih u radnim telima ili odborima nacionalnih saveta, **postaje jasno da mladi nemaju adekvatan i suštinski uticaj na definisanje pravaca delovanja manjinskih samouprava koje ih predstavljaju**. Ovo pitanje prepoznaje i krovni dokument koji definiše

¹⁵ Po odredbama Zakona o NSNM, u slučaju nacionalne manjine čiji je broj prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva veći od 100.000 lica, nacionalni savet broji 35 članova. U slučaju nacionalne manjine čiji je broj prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva između 50.000 i 100.000 lica, nacionalni savet broji 29 članova. Ovakvih saveta je pet: romski, mađarski i bošnjački broje po 35 članova, a slovački i hrvatski po 29 članova.

strateški pravac delovanja Republike Srbije kada je reč o mladima – Nacionalna strategija za mlade za period od 2015. do 2025. godine¹⁶, u kojoj se, među ciljevima i aktivnostima navodi i neophodnost uspostavljanja kontinuirane podrške programima za sprovođenje aktivnosti uključivanja mladih u društvo, a posebno *podržavanje aktivnosti motivisanja i razvoja kapaciteta za uključivanje mladih žena i muškaraca u rad nacionalnih saveta nacionalnih manjina*¹⁷.

U tom smislu, potrebno je negovati i štititi pravo mladih da u političkom i javnom životu zajednice učestvuju ravnopravno kao i drugi članovi. Ipak, **odabir načina i modela za podsticanje, odnosno motivisanje mladih za njihovo učešće u političkom i javnom životu mora biti zasnovan na detaljnoj analizi stanja u svakoj pojedinačnoj manjinskoj zajednici i mora započeti od komunikacije sa njom, odnosno od prikupljanja podataka o problemima i potrebama mladih.** Konačno, pri definisanju i planiranju aktivnosti koje su protkane idejom da se unapredi situacija omladine u svakoj nacionalnoj manjini, mora se voditi računa i o traženju sinergije i zajedničkog pristupa različitih političkih platformi koje učestvuju u radu saveta – ne sme se zaboraviti činjenica da su (mladi) članovi saveta često pripadnici političkih partija sa različitim programima i idejama (kao i da neke uopšte ne adresiraju pitanja mladih), te da je važno u radu sa mladima insistirati na dizajniranju aktivnosti koje su svima njima zajedničke i važne, bez obzira na (ne)postojanje različitih političkih opredeljenja.

¹⁶ Nacionalna strategija za mlade za period od 2015. do 2025. godine: http://www.mos.gov.rs/mladisuzakon/attachments/article/389/nacionalna_strategija_za_mlade0101_cyr.pdf

¹⁷ Strana 24 Nacionalne strategije za mlade. Osim ove odredbe, Strategija navodi i potrebu razvijanja integrativnih modela informisanja koji manjine prikazuju kao deo šire društvene grupe, a ne izolovane (strana 36), kao i potrebu podržavanja programa i servisa u prilagođavanju informacija jeziku razumljivom mladima i omogućavanju informisanja na jezicima nacionalnih manjina (strana 51).

V. Vidljivost aktivnosti nacionalnih saveta u koje su uključeni mladi

V.1. Internet prezentacije i društvene mreže

Od 23 nacionalna saveta upisana u Registar nacionalnih saveta, **17 nacionalnih saveta¹⁸ ima internet sajtove**. Neki od tih sajtova su isključivo na jeziku nacionalne manjine, a neki sadrže samo informacije na srpskom jeziku objavljene pre nekoliko godina. Na sajtovima se u većini slučajeva nalaze statuti nacionalnih saveta, u kojima u većini slučajeva nije utvrđeno koja druga radna tela saveti obrazuje, osim odbora koji su predviđeni Zakonom..

Ipak, pojedini nacionalni saveti obrazovali su posebna radna tela koja su usmerena na mlade. Tako na sajtu **Nacionalnog saveta makedonske nacionalne manjine**, na kome su informacije o organizacionoj strukturi saveta pre izbora održanih 2018., postoji podatak da je formiran **Odbor za mlade i sport** kao konsultativno telo. Na sajtu **Nacionalnog saveta hrvatske nacionalne manjine** nalazi se Statut iz 2014. godine, koji sadrži odredbu da Savet može formirati i **radno telo za mlade**, dok se u Informatoru o radu Saveta za 2017. godinu nalazi informacija da su radna tela Saveta, među kojima je i radno telo zaduženo za omladinu, doneli poslovnike o radu¹⁹. **Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine** takođe je formirao **Radno telo za mlade/omladi-**

¹⁸ Nacionalni saveti albanske, bošnjačke, bunjevačke, crnogorske, hrvatske, mađarske, makedonske, nemačke, romske, rumunske, rusinske, slovačke, slovenačke, ukrajinske, vlaške, i češke nacionalne manjine, i Savez jevrejskih opština Srbije

¹⁹ Iako je Savet poštovao zakonsku proceduru za izmenu statuta, ovaj dokument u trenutku pisanja Analize nije bio javno dostupan, usled čega nije bilo moguće zaključiti da li su u ovoj oblasti izvršene revizije.

nu. Na sajtu **Saveza jevrejskih opština Srbije** navedena je informacija da su jedan od stubova jevrejskog života i aktivnosti Saveza ženske sekcije, a redovne su aktivnosti i u dečjim i omladinskim klubovima, art radionicama itd. Sajтови, međutim, ne nude sadržaje o radu ovih radnih tela.

U istraživanju Komiteta pravnika za ljudska prava iz 2017., u vezi sa radom ovakvih radnih tela, navodi se kako je nekoliko njih formirano na početku mandata saveta, te su pomenuti i u samom statutu, ali su njihove aktivnosti nevidljive i drugim članovima saveta i samoj zajednici. O postojanju i načinu rada pojedinih tela istraživači su saznali isključivo iz razgovora sa predstavnicima nacionalnih saveta, odnosno odgovora na upitnike koji su sačinjeni za potrebe izrade analize.

Analizirajući javno dostupna dokumenta, internet stranice i društvene mreže nacionalnih saveta, stiče se utisak da se situacija nije promenila i da su aktivnosti ovih radnih tela i dalje nedovoljno vidljive široj javnosti.

Internet sajтови nacionalnih saveta u najvećem broju slučajeva sadrže informacije o radu saveta, zvanična dokumenta, vesti i saopštenja, podatke o samoj manjini i slične podatke u vezi sa datom manjinskom zajednicom. **Kada su u pitanju dostupne informacije koje su usmerene na mladu populaciju, nije ih mnogo, niti ih je moguće pronaći na sajtovima svih nacionalnih saveta.** Vrlo je važno ovde istaći da je ovaj nalaz u nesaglasju sa obavezom saveta da ostvaruju bolju komunikaciju sa svojim zajednicama, odnosno da svoj rad učine transparentnijim. Ovo pitanje regulišu izmene i dopune Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, koji je stupio na snagu u junu 2018.²⁰ a kojim se predviđa da se „sve odluke i akti nacionalnog saveta objavljuju najkasnije u roku od deset dana od dana stupanja na snagu, odnosno nji-

²⁰ Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nacionalnim_savetima_nacionalnih_manjina.html

hovog donošenja, **na internet stranici nacionalnog saveta, koja se vodi dvojezično, na srpskom jeziku i na jeziku nacionalne manjine, ili na drugi način određen statutom (oglasnoj tabli, dnevnim novinama, ili na drugi pogodan način)**²¹.

Postojeće informacije bi se mogle svrstati u tri grupe:

1. Strateška dokumenta,
2. Konkursi,
3. Vesti.

Strateška dokumenta

Strateška dokumenta koja se odnose na mlade su zastupljena na internet sajtovima malog broja nacionalnih saveta ili se odnose na period od pre nekoliko godina. Iako je nesporno da je ovakav tip dokumenata potrebno redovno unapređivati i menjati, s obzirom na to da je za njihovo adekvatno planiranje, dizajniranje i primenu neophodno kontinuirano komunicirati sa zajednicom, prikupljati podatke i analizirati situaciju, ne može se sa sigurnošću tvrditi da su ona irelevantna. Razlog za ovakav zaključak leži u činjenici da nije moguće pronaći javno dostupne informacije o tome **da li saveti u praksi rade na primeni ili redefinisaju sadržaja prethodno definisanih dokumenata**, s obzirom da podaci nisu ažurirani. Ovo nedvosmisleno ukazuje na neadekvatno (ili u najmanju ruku nedovoljno) informisanje javnosti o aktivnostima, ali ne i na njihovu nerelevantnost.

U okviru **Nacionalne strategije makedonske nacionalne manjine u Republici Srbiji 2013-2023**²², nalazi se poseban deo koji se odnosi na mlade. Nacionalni savet makedonske nacionalne manjine je osnovao Forum mladih Makedonaca koji sprovodi aktivnosti usmerene na mlade

²¹ Član 8a Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina.

²² Nacionalna strategija makedonske nacionalne manjine javno je dostupna samo na makedonskom jeziku, na linku: https://www.nsmakedonaca.org.rs/images/DO-KUMENTI/Prva_Nacionalna_strategija_na_MNZ_MAKOS.pdf

pripadnike makedonske nacionalne manjine. Forum se prvenstveno bavi afirmacijom mladih Makedonaca i podsticanjem njihovog angažovanja u različitim oblicima delovanja. Predviđeno je da se nacionalni identitet mladih čuva kroz razvoj i realizaciju interaktivnih projekata obrazovnog i zabavnog karaktera, u oblastima kulture, umetnosti i aktivizma mladih.

Na sajtu **Nacionalnog saveta hrvatske nacionalne manjine** dostupna je Strategija razvoja kulture Hrvata u Republici Srbiji za razdoblje od 2017. do 2021.. Kao jedni od zadataka su navedeni plansko uključivanje mladih kako bi se aktivnije uključili u kulturne delatnosti, afirmacija mladih u oblasti književnosti, likovne umetnosti, rad na popularizaciji pozorišta i filma.

Konkursi

Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine raspisuje poseban konkurs za sufinansiranje projekata mladih. Na konkursu u 2019. biće finansirani projekti koji imaju za cilj uključivanje mladih Rusina u različite aktivnosti u oblasti kulture i obrazovanja, i aktivnosti vezane za informisanje mladih o temama koje su za njih značajne i koje doprinose očuvanju i unapređenju upotrebe rusinskog jezika među mladima.

Isto tako i **Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine** je raspisao konkurs za dodelu sredstava za finansiranje aktivnosti nevladinih organizacija i omladinskih udruženja u Srbiji kojim se podržavaju projekti koji promovišu očuvanje, razvoj i popularizaciju slovačkog jezika, pisanja i kulture.

Na sajtu **Nacionalnog saveta slovenačke nacionalne manjine** nalazi se Pravilnik o finansiranju i sufinansiranju projekata u oblasti obrazovanja, kulture, informisanja i službene upotrebe jezika i pisma slovenačke nacionalne manjine iz 2015. godine. Pravilnikom je utvrđeno da se finansiranje i sufinansiranje projekata izvodi, između ostalog, i u cilju uključivanje mladih u delovanje slovenačkih udruženja, kao i da je prilikom ocenjivanja i predlaganja prijava za konačni izbor, komisija dužna da vodi računa da prijava projekta ispunjava neki od navedenih

ciljeva i najmanje tri od navedenih kriterijuma, od kojih je jedan podsticanje dečijeg stvaralaštva i stvaralaštva za decu i mlade, koje doprinosi očuvanju identiteta slovenačke nacionalne manjine u Srbiji. Nacionalni savet je raspisao Konkurs za finansiranje i sufinansiranje projekata u oblasti kulturnog stvaralaštva, obrazovanja, informisanja i službene upotrebe jezika i pisma slovenačke nacionalne manjine u skladu sa pomenutim pravilnikom.

Savez jevrejskih opština Srbije raspisao je interni poziv za dodelu stipendija u akademskoj 2018/2019. godini, za članove jevrejske zajednice Srbije koji studiraju u Srbiji, a svih 15 stipendista kojima je odobrena stipendija, imaju obavezu aktivnog učešća u edukativnim i svim drugim programima i aktivnostima koje se organizuju u Savezu i jevrejskim opštinama.

Vesti

Na sajtu **Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine** dostupne informacije o aktivnostima saveta na upoznavanju učenika srednjih škola sa mogućnostima za nastavak školovanja u Srbiji, dostupnim stipendijama, organizovanju pripremnog programa iz srpskog kao maternjeg jezika i životu u novosadskom studentskom domu „Evropa“, i o konkursu i nagradama za talentovane mađarske učenike.

Mladi su prisutni i u vestima na sajtu **Nacionalnog saveta bošnjačke nacionalne manjine**, na kome, između ostalog, postoje vesti o projektu „Balkanska omladinska škola²³“ i o izradi Strategije za mlade Sandžaka.

²³ „Balkanska omladinska škola“ predstavlja obrazovnu platformu iz oblasti humanističkih, društvenih i religijskih nauka. Projekat realizuje Udruženje Svetionik pod pokroviteljstvom Direkcije za tursku dijasporu i srodne zajednice (YTB) Republike Turske, a podržava ga Nacionalni savet bošnjačke nacionalne manjine. Više informacija o projektu: https://www.bnv.org.rs/objava/UDRU%C5%BDENJE_SVETIONIK_PO%C4%8CINJE_PROJEKAT_quot;BALKANSKA_OMLADINSKA_%C5%A0KOLAquot;

Navedeni projekti su inicijative lokalnih nevladinih organizacija koje imaju konsultativno-participativni status u savetu, a realizuju se uz podršku samog saveta.

Društvene mreže predstavljaju jedan od savremenih vidova komunikacije na koje se mladi posebno oslanjaju. **Putem Facebook naloga 12 nacionalnih savet²⁴ nastoji da upozna zainteresovane o svojim aktivnostima.** Međutim, **sam sadržaj nije usmeren ka mladima iz nacionalnih manjina koje predstavljaju.** Neznatan deo informacija o mladima (obrazovanje, kulturno umetnička društva, konkursi koji se odnose na mlade) su prenete sa zvaničnih sajtova nacionalnih saveta.

V.2. Štampani mediji

Nacionalni saveti nacionalnih manjina su **osnivači novinsko-izdavačkih ustanova ili privrednih društava, od kojih neki periodično izdaju i listove namenjene deci i omladini.**

²⁴ Nacionalni saveti bošnjačke, vlaške, grčke, egipatske, mađarske, makedonske, nemačke, romske, rusinske, slovačke, hrvatske i češke nacionalne manjine

Tabela 17 – Pregled dečjih i omladinskih listova koje izdaju novinsko-izdavačke ustanove ili privredna društva osnovana od strane nacionalnih saveta

Nacionalni savet	Novinsko-izdavačka ustanova/Privredno društvo	Dečji listovi	Omladinski listovi
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine	Bunjevački informativni centar	„Tandrčak“	„Bocko“ ²⁵
Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine	Mađar so (Magyar Szó)	- „Mezeškalač“ (Mézeskalács) - namenjen predškolskom uzrastu i deci koja pohađaju niže razrede osnovne škole - „Jo pajtaš“ (Jó Pajtás) – namenjen učenicima viših razreda osnovne škole	„Kepeš ifjušág“ (Képes Ifjúság) ²⁶
Nacionalni savet makedonske nacionalne manjine	Makedonski informativni i izdavački centar	„Sunica“ (Суница)	
Nacionalni savet rumunske nacionalne manjine	Libertatea (Libertatea)	„Bukuria Copilor“ (Bucuria Copiilor)	„Tinerecea“ (Tinerețea)
Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine	Ruske slovo (Руске слово)	„Zahradka“ (Заградка) - namenjen deci predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta	„MAK“ ²⁷
Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine	Hlas Ljudu (Hlas ľudu)	„Zornjička“ (Zornička)	„Vzlet“ (Vzlet)
Nacionalni savet ukrajinske nacionalne manjine	Ridne slovo (Рідне слово)	„Solovejko“ (Соловейко) - namenjen deci nižeg osnovnoškolskog uzrasta	
Nacionalni savet hrvatske nacionalne manjine	Hrvatska riječ	„Hrcko“	„Kužiš?!“ ²⁸

²⁵ Mesečni tiraž: 1000 primeraka

²⁶ Časopis je namenjen omladini i starijem osnovnoškolskom uzrastu. Počeo je da izlazi 7. marta 1945. godine i sada se štampa u tiražu od 130.000 primeraka jednom nedeljno. Izdanje izlazi kao dodatak lista „Mađar so“, svake srede. List sadrži reportaže o mladim talentima, tekstove o literaturi, likovnom stvaralaštvu, održanim koncertima i druge važne informacije.

²⁷ Kulturno-politički časopis za mlade, koji izlazi od 1972. godine. List izlazi jednom mesečno u tiražu od 400 primeraka i distribuira se preko škola i KUD-ova. List prati događaje na kojima učestvuju ili koje organizuju mladi Rusini, te njihove uspehe i bavi se temama koje su zajedničke svim mladima u državi. Cilj izdanja je da se afirmišu mladi, popularizuje savremeno stvaralaštvo, te očuva rusinski jezik.

²⁸ Časopis je počeo da izlazi 2007. godine u tiražu od 1.500 primeraka. Distribuira se jednom mesečno besplatno uz nedeljnik namenjen odrasloj populaciji „Hrvatska riječ“.

Pokrajinski zaštitnik građana – ombudsman je 2017. uradio istraživanje **Dečji i omladinski listovi na jezicima nacionalnih manjina u AP Vojvodini**²⁹ u kome se kao zaključak navodi da kod većine „tradicionalnih“³⁰ nacionalnih manjina u AP Vojvodini postoji duga tradicija objavljivanja dečjih/omladinskih publikacija na njihovim jezicima. Za razliku od njih, nacionalne manjine čiji su nacionalni saveti formirani od donošenja Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina pa do danas **nemaju dečje/omladinske publikacije na jeziku nacionalne manjine. Razlozi za to su mnogobrojni:** nedostatak finansijskih sredstava, nedostatak ljudskih resursa, nedostatak potrebne organizacione infrastrukture, a kod pojedinih nacionalnih manjina i nizak stepen poznavanja maternjeg jezika. Dečje/omladinske publikacije na jeziku nacionalne manjine za jednu nacionalnu manjinu predstavljaju značajno sredstvo (suptilnog) prenošenja, očuvanja i razvijanja maternjeg jezika, običaja, kulture, istorije, tj. sveukupnog kulturnog identiteta nacionalne manjine mladim generacijama koje će kada stasaju biti njegovi (glavni) nosioci, promoteri i sl.

U istraživanju Komiteta pravnika za ljudska prava se navodi da bi mlade motivisala mogućnost pisanja rubrika koje bi mogli samo da osmišljavaju, odnosno da pišu o pitanjima bitnim za mlade u zajednici.

²⁹ Istraživanje: Dečji i omladinski listovi na jezicima nacionalnih manjina u AP Vojvodini <https://www.ombudsmanapv.org/riv/attachments/article/1978/Decji-listovi-2017.pdf>

³⁰ Pod „tradicionalnim manjinama“ podrazumevaju se one manjine koje su taj status imale za vreme Socijalističke federativne Republike Jugoslavije.





VI. Zaključak

Pri kreiranju ove analize, koja za ciljeve ima (1) identifikovanje trenutne situacije i seta aktivnosti koje nacionalni saveti sprovode kako bi uključili mlade u svoj rad i (2) utvrđivanje stvarne vidljivosti aktivnosti saveta u javnosti, posebno kada je reč o mladima, pošlo se od analize sadržaja *javno dostupnih dokumenata usvojenih i primenjenih od saveta*: od statuta, strategija i drugih programskih dokumenata (kojih je bilo vrlo malo), od analize sadržaja postavljenih na zvanične naloge na društvenim mrežama i od analize vesti, saopštenja i objava na zvaničnim internet stranicama saveta. Tokom izrade dokumenta, nije izvršen uvid u godišnje planove aktivnosti nacionalnih saveta, odnosno u godišnje budžete, s obzirom da je utvrđeno da ova dokumenta nisu javno dostupna, kao i da u ovom trenutku ne bi bilo moguće utvrditi da li se i u kom obimu se planirane aktivnosti sprovode.

Iz dostupnih podataka je moguće izvesti nekoliko zaključaka:

- (1) Nacionalni saveti nacionalnih manjina, kao tela manjinske samouprave, moraju uložiti **dodatne napore kako bi izgradili i osmislili načine dolaska do verodostojnih podataka o potrebama mladih, i na osnovu toga definisali aktivnosti vezane za ovu starosnu grupaciju**. To se može učiniti na nekoliko načina, uključujući tu i ispitivanje javnog mnjenja kroz ankete, fokus grupe ili jednostavnim popunjavanjem upitnika na zvaničnim stranicama saveta na društvenim mrežama. Neophodno je prepoznati i mapirati probleme i potrebe mladih u zajednicama, pronaći načine kako da se ti problemi reše ili preduprede kroz konkretne aktivnosti, te na taj način doprineti unapređenju položaja nacionalne manjine kojoj pripadaju.
- (2) **Nacionalni saveti moraju unaprediti vidljivost svojih aktivnosti i dostupnost informacija o njima**, i to u dva pravca: ka opštoj javnosti, kroz objavljivanje svih relevantnih akata (koja u ovom trenutku nisu dostupna) i redovno ažuriranje zvaničnih internet strani-

ca, sa jedne strane, i ka mlađoj populaciji, kroz redovno objavljivanje informacija na društvenim mrežama (posebno na Fejsbuku i Instagramu, kao mrežama koje koristi najveći broj mladih).

- (3) U vezi sa prethodnim je i zaključak o potrebi **realizovanja obuka za članove nacionalnih saveta u osmišljavanju u implementaciji zanimljivih i redovnih informativnih kampanja**, kako bi se podigli znanje i svest pripadnika manjinskih zajednica o značaju, aktivnostima i radu njihovih manjinskih samouprava.

Nacionalni saveti moraju raditi na razvijanju **posebnih programa i aktivnosti koje bi se bavile primarno mladima**, što se može učiniti na više načina. Među njima su najvažniji (1) uvezivanje omladinske perspektive, odnosno omladinskih politika u već postojeće aktivnosti i rad saveta (kroz dodavanje novih ili izmenu postojećih komponenti rada, odnosno kroz prilagođavanje aktivnosti mapiranim problemima i potrebama mladih), kao i (2) definisanje i usvajanje strateških okvira, tj. strateških dokumenata koji će služiti kao krovni dokument za omladinske politike, a u kome bi se definisali ciljevi, aktivnosti, indikatori i budžetska sredstva koja su neophodna za realizaciju aktivnosti. S obzirom da su prethodne analize o adresiranju potreba mladih u radu i aktivnostima nacionalnih saveta rađene na osnovu potpuno drugačijih metodologija³¹, nije moguće vršiti jasna poređenja i meriti napredak ili promenu u radu nacionalnih saveta u ovim oblastima. Ipak, činjenica je da nedostaci koji su uočeni i u prethodnoj analizi (YUCOM, 2017), nisu predupređeni ni rešeni ni u trenutku pisanja ove analize, odnosno da se iz raspoloživih podataka može zaključiti da nacionalni saveti od izbora u novembru nisu mlade stavili kao strateški prioritet budućeg rada.

³¹ Prethodno spominjana analiza koju je sproveo YUCOM podrazumevala je i kvantitativni pristup, odnosno prikupljanje podataka od samih saveta (kroz popunjavanje upitnika) i od pripadnika nacionalnih manjina (kroz fokus grupne diskusije).